

Datum **2010-06-24**
Författare Lars Söderlind och Göran Nirdén

FI Dnr 08-6765

Finansinspektionen
P.O. Box 7821
SE-103 97 Stockholm
[Brunnsgatan 3]
Tel +46 8 787 80 00
Fax +46 8 24 13 35
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Förslag till nya föreskrifter om hantering av likviditetsrisker för kreditinstitut och värdepappersbolag

Sammanfattning

Finansinspektionen föreslår nya regler som innebär skärpta krav på kreditinstitut och värdepappersbolag att ha en uttalad risktolerans, strategier och riktlinjer för sin likviditetshantering. Syftet är att bidra till ett stabilt och väl fungerande finansiellt system då företagen och finansiella företagsgrupper enligt förslaget måste upprätthålla en högre standard på sin likviditetshantering än vad som är fallet i dag. Förslaget innebär att reglerna även ska tillämpas på gruppnivå.

Förslaget innehåller vidare regler om att företag ska ha en likviditetsstrategi och en finansieringsstrategi, samt bestämmelser om hur intern kontroll och oberoende granskning ska organiseras inom detta område. En stor del handlar om mätning av likviditetsrisker och ställer bl.a. krav på att företagen ska utföra stresstester. Ett särskilt viktigt förslag är vilka tillgångar som får ingå i företagets likviditetsreserv. Vidare behandlas styrningsfrågor som limiter och beredskapsplanering. Föreskriftsförslaget avslutas med regler om den information som företagen ska offentliggöra om sin likviditetssituation och sin hantering av likviditetsrisk.

Genom förslaget genomför Finansinspektionen ändringar i bilaga V till direktiv 2006/48/EG om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (kreditinstitutsdirektivet). I förslaget beaktar Finansinspektionen dessutom Europeiska banktillsynskommitténs riktlinjer och rekommendationer om hantering av likviditetsrisker¹ samt Baselkommitténs principer om hantering och tillsyn av likviditetsrisker².

De nya föreskrifterna föreslås ersätta Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2000:10) om hantering av marknads- och likviditetsrisker i kreditinstitut och värdepappersbolag i de avseenden som dessa gäller likviditetsrisker.

---

¹ Committee of European Banking Supervisors: *Second Part of CEBS's technical advice to the European Commission on Liquidity Risk Management*, 18 September 2008

² Basel Committee on Banking Supervision – *Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision*, September 2008.

Föreskrifterna föreslås träda i kraft den 31 oktober 2010 och tillämpas från och med den 31 december 2010.

Innehåll

1	Utgångspunkter	4
1.1	Nuvarande och kommande regler	5
1.2	Målet med regleringen	6
1.3	Rättsliga förutsättningar	6
1.4	Ärendets beredning	6
1.5	Regleringsalternativ	6
2	Förslag till nya föreskrifter.....	7
2.1	Tillämpningsområde och definitioner	7
2.2	Organisatoriska krav	11
2.3	Identifiering och mätning av likviditetsrisker	13
2.4	Hantering av likviditetsrisk	16
2.5	Offentlig information	19
3	Förslagets konsekvenser.....	20
3.1	Berörda företag.....	20
3.2	Effekter av regleringen.....	20

1 Utgångspunkter

Finanskrisen – likviditetsriskerna i centrum

När den internationella finanskrisen gick in i sitt akuta skede hösten 2008 var det helt dominerade problemet – till skillnad bl.a. mot den svenska bankkrisen på 1990-talet – inte kreditförluster utan att möjligheterna till marknadsupplåning begränsades kraftigt och tidvis nästan försvann. Anledningen till det var att förtroendet mellan aktörerna på marknaderna eroderades i rekordfart. Likviditeten blev den kritiska faktorn och framför allt centralbankernas omfattande insatser handlade främst om att hantera detta problem. Detta har satt fokus på behovet att förbättra och förstärka kreditinstitutens och värdepappersbolagens egna skyddsmekanismer mot likviditetsstörningar.

Ändringar i kapitaltäckningsdirektiven

Som ett led i att åtgärda de brister som finanskrisen avslöjat antog Europaparlamentet och Europeiska unionens råd ett förslag från EU-kommissionen den 16 september 2009 om ändringar i kreditinstitutdirektivet och direktiv 2006/49/EG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut (kapitaltäckningsdirektivet) – nedan tillsammans kallade kapitaltäckningsdirektiven³ – och direktiv 2007/64/EG om betaltjänster på den inre marknaden⁴. Kraven på hantering av likviditetsrisker har utökats väsentligt genom tillägg till de tekniska kriterierna i kreditinstitutdirektivets bilaga V. De tekniska kriterierna är anpassade till de rekommendationer och principer som tagits fram av Europeiska banktillsynskommittén (CEBS) och Baselkommittén för banktillsyn (Baselkommittén). Ändringsdirektiven ska vara genomförda i svensk rätt senast den 31 oktober 2010 och ska tillämpas från och med den 31 december 2010.

Vilka regler berörs?

Denna remisspromemoria och föreskriftsförslaget behandlar bara de delar i ändringsdirektiven som handlar om likviditetsrisker. Övriga ändringar i kapitaltäckningsdirektiven rör frågor som gäller kapitalbasen, stora exponeringar, tillsynsrutiner och krishantering. Dessa omhändertas dels genom ändringar i lagen (2006:1371) om kapitaltäckning och stora exponeringar (kapitaltäckningslagen), dels genom ändringar i Finansinspektionens föreskrifter och all-

---

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/111/EG av den 16 september 2009 om ändring av direktiven 2006/48/EG, 2006/49/EG och 2007/64/EG vad gäller banker anslutna till centrala kreditinstitut, vissa frågor som gäller kapitalbasen, stora exponeringar, tillsynsrutiner och krishantering.

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/64/EG av den 13 november 2007 om betaltjänster på den inre marknaden och om ändring av direktiven 97/7/EG, 2002/65/EG, 2005/60/EG och 2006/48/EG samt upphävande av direktiv 97/5/EG.

männna råd (FFFS 2007:1) om kapitaltäckning och stora exponeringar och kommer att remitteras separat.

Tekniska kriterier - likviditetsriskhantering

Kreditinstitutsdirektivets bilaga V, som innehåller tekniska kriterier om organisation och riskhantering, har utökats med ytterligare bestämmelser om hantering av likviditetsrisker. Av ingressen till ändringsdirektivet framgår att ändringarna är anpassade till det arbete som har gjorts inom ramen för CEBS och Baselkommittén. Tidigare ställdes i fråga om likviditetsriskhantering bara krav på ”kontinuerlig och framåtblickande mätning och hantering av institutets nettofinansieringsposition och finansieringsbehov” och på beredskapsplaner.

Ändringarna i bilaga V innebär krav på strategier och andra styrdokument, mätning av likviditetsrisker, särskilt kassflödesprognoser, behovet av likviditetsbuffertar, gränsvärden (limiter) och säkerhetshantering. Särskilt betonas att företagen ska utföra stresstester och scenarioanalyser och att de ska ha rutiner för krishantering och beredskapsplaner.

1.1 Nuvarande och kommande regler

Bestämmelser om kreditinstituts och värdepappersbolags hantering av likviditetsrisker kommer till uttryck i de mer övergripande bestämmelserna om riskhantering i 6 kap. 1 och 2 §§ lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (LBF) samt 8 kap. 3 och 4 §§ lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden (LV).

Finansinspektionen har år 2000 gett ut allmänna råd om hantering av marknadsrisker och likviditetsrisker i kreditinstitut och värdepappersbolag (FFFS 2000:10). De allmänna råden om likviditetsrisker är inte lika omfattande som de föreskrifter som nu föreslås. Samtidigt som de föreslagna föreskrifterna träder i kraft bör de allmänna råden upphöra att gälla i den del som avser likviditetsrisker (15-21 §§).

Finansinspektionen har publicerat en vägledning för kreditinstitut och värdepappersbolag om hantering av likviditetsrisk på sin webbplats. Vägledningsdokumentet bygger i stor utsträckning på Baselkommitténs principer om hantering av och tillsyn över likviditetsrisker från 2000. Vägledningen kommer att dras in när de nya föreskrifterna träder i kraft eftersom den då kommer att ha spelat ut sin roll.

Till bilden av nuvarande regler hör också de föreskrifter som Finansinspektionen har utfärdat om rapportering av likviditetsrisk (FFFS 2007:3). Finansinspektionen planerar att omarbeta dessa inom en nära framtid bl.a. som ett resultat av ett internationellt utredningsarbete.

1.2 Målet med regleringen

Målet med de föreslagna föreskrifterna är att genomföra ändringarna i bilaga V till kreditinstitutsdirektivet, samt beakta de principer och rekommendationer som överenskommits inom ramen för samarbetet i CEBS och Baselkommittén.

Föreskrifterna syftar därigenom till att bidra till ett stabilt och väl fungerande finansiellt system genom att alla företag måste upprätthålla en högre standard på sin likviditetshantering än vad som hittills varit fallet.

1.3 Rättsliga förutsättningar

Enligt 6 kap. 2 § första stycket LBF ska ett kreditinstitut identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Institutet ska härvid se till att det har en tillfredsställande intern kontroll. Motsvarande bestämmelser finns för värdepappersbolag i 8 kap. 4 § första stycket LV. Finansinspektionen får utfärda föreskrifter om vilka åtgärder ett kreditinstitut ska vidta för att uppfylla kravet på riskhantering i 6 kap. 2 § enligt 16 kap. 1 § 3 LBF och 5 kap. 2 § 4 förordningen om bank- och finansieringsrörelse. Detsamma gäller i fråga om värdepappersbolag enligt 8 kap. 42 § 2 LV och 6 kap. 1 § 9 förordningen (2007:572) om värdepappersmarknaden.

Av 9 kap. 5 § andra stycket kapitaltäckningslagen följer att kraven i 6 kap. 2 § första stycket LBF och i 8 kap. 4 § första stycket LV om riskhantering dessutom ska uppfyllas av en finansiell företagsgrupp. Hur detta krav återspeglas i föreskrifterna redogörs för nedan under 2.1.

Eftersom ändringarna i bilaga V till kreditinstitutsdirektivet rör hantering av likviditetsrisker kan de alltså genomföras inom ramen för Finansinspektionens befintliga bemyndiganden att meddela föreskrifter om riskhantering.

1.4 Ärendets beredning

Förslaget till föreskrifter har utarbetats efter samråd med de berörda företagens branschorganisationer och några enskilda kreditinstitut. Ett utkast till föreskrifter presenterades för dessa i november 2009. Flera branschorganisationer och några enskilda företag har lämnat skriftliga synpunkter på utkastet under december 2009 och januari 2010. Finansinspektionen har haft två möten med branschorganisationerna för att diskutera utkastet och de synpunkter som lämnats. Tidigare oklarheter i frågan om tillämpningsområdet för föreskrifterna har lett till att de föreskrifter som nu föreslås har omarbetats i stor utsträckning jämfört med de versioner som tidigare cirkulerats för synpunkter.

1.5 Regleringsalternativ

Bestämmelser i EG-direktiv ska införas i nationell lagstiftning. Ändringarna i de nu aktuella kapitaltäckningsdirektiven ska vara införlivade i medlemslän-

dernas nationella lagar eller andra författningar senast den 31 oktober 2010. Bestämmelserna ska börja tillämpas den 31 december 2010.

De ändringar i bilaga V till kreditinstitutsdirektivet som ligger till grund för de föreslagna föreskrifterna föranleder inga ändringar i lag. Regeringen har därför lämnat åt Finansinspektionen att genomföra ändringarna inom ramen för befintliga bemyndiganden att meddela föreskrifter om riskhantering för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Finansinspektionen har i arbetet med att ta fram föreskriftsförslaget utöver bilaga V beaktat CEBS och Baselkommitténs rekommendationer. Finansinspektionen har haft som mål att genomföra relevanta delar av följande rekommendationer i de föreslagna föreskrifterna.

- CEBS Technical advice to the European Commission on Liquidity Risk Management, 18 September 2008
- CEBS Guidelines on liquidity buffers and survival periods, December 2009
- Basel Committee on Banking Supervision – Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision, September 2008

2 Förslag till nya föreskrifter

Finansinspektionen redogör nedan för de föreslagna föreskrifterna samt de överväganden som gjorts.

2.1 Tillämpningsområde och definitioner

Vilka företag berörs av förslaget?

Föreskrifterna föreslås omfatta bankaktiebolag, sparbanker, medlemsbanker, kreditmarknadsbolag och kreditmarknadsföreningar (dvs. kreditinstitut) samt värdepappersbolag. Dessa benämns nedan gemensamt företag. Finansinspektionen föreslår att föreskrifterna ska omfatta även finansiella företagsgrupper.

Av 6 kap. 2 § första stycket LBF framgår att ett kreditinstitut ska identifiera, mäta, styra, internt rapportera och ha kontroll över de risker som dess rörelse är förknippad med. Institutet ska härvid se till att det har en tillfredsställande intern kontroll. Motsvarande bestämmelse finns för värdepappersbolag i 8 kap. 4 § LV. Bestämmelserna motsvaras av artikel 22 i kreditinstitutsdirektivet, av vilken det också framgår att de tekniska kriterierna i bilaga V till direktivet ska beaktas. Ett kreditinstitut ska enligt artikel 68.1 i direktivet uppfylla de förpliktelser som anges i artikel 22 individuellt. Av artikel 73.3 i direktivet framgår att de behöriga myndigheterna dessutom ska kräva att moder- och dotterföretag som är institut uppfyller kraven på grupp- eller undergruppsbasis för att bl.a. säkerställa att deras styrformer, metoder och rutiner är enhetliga och väl integrerade. Mot denna bakgrund infördes bestämmelsen i 9 kap. 5 § kapitaltäck-

ningslagen⁵ som anger att en finansiell företagsgrupp ska uppfylla kraven i bl.a. 6 kap. 2 § första stycket LBF samt 8 kap. 4 § första stycket LV om riskhantering.

Av detta följer alltså att kraven på bl.a. riskhantering ska uppfyllas såväl av enskilda företag som av finansiella företagsgrupper. Mot denna bakgrund bör det ställas upp ett krav på att föreskrifterna, i de delar de motsvarar 6 kap. 2 § första stycket LBF och 8 kap. 4 § första stycket LV, dvs. samtliga bestämmelser i föreskrifterna utom 5 kap., ska tillämpas på enskild och gruppnivå. Bestämmelserna i 5 kap. ska endast tillämpas på gruppnivå och av enskilda företag som inte ingår i en finansiell företagsgrupp.

Tillämpning på enskild nivå och gruppnivå

Många företag har centraliserat sin finansförvaltning till en finansfunktion (treasury) i moderbolaget. Detta gäller även i den offentliga sektorn, som kommunkoncerner och statens internbank, och bland kreditinstituten (för finansiella företagsgrupper). Anledningen till varför man väljer att centralisera sin likviditetsförvaltning kan vara flera. Av stor betydelse är de kostnadsfördelar det innebär att kunna ha en gemensam finansiering och en gemensam likviditetsreserv. Vidare är det kostnadseffektivt att kunna flytta medel inom gruppen från ett företag med överskottslikviditet till ett annat företag som behöver likviditet utan att det senare företaget behöver gå ut på marknaderna för att få finansiering.

Många grupper har också beroende på organisatorisk uppbyggnad och affärsmodell centraliserat sin riskhantering på gruppnivå med system och metoder som omfattar alla väsentliga enheter inom gruppen. Detta inbegriper ofta strategier, processer och metoder för identifiering och mätning av likviditetsrisk såsom exempelvis stresstester.

Ett krav på tillämpning av föreskrifterna inte bara på gruppnivå utan även på enskild nivå kan eventuellt komma att upplevas som oförenligt med en etablerad branschpraxis hos svenska grupper som har centraliserad marknadsfinansiering och hantering av likviditetsrisk. Ett regelverk som tvingar fram en decentralisering av riskhanteringen skulle möjligen inte återspegla den ekonomiska verkligheten hos dessa grupper och därmed också riskera att inte verka ändamålsenligt. Finansinspektionen har emellertid inte möjlighet att bortse från de uttryckliga krav på tillämpning av enskilda företag som framgår av kreditinstitutsdirektivet, varför de föreslagna föreskrifterna ska tillämpas på både enskild nivå och gruppnivå. Även CEBS rekommendationer och Baselkommitténs principer har som utgångspunkt att likviditetsrisker bör hanteras i såväl det enskilda företaget som på gruppnivå.

Finansinspektionen har under ärendets beredning fört diskussioner med andra länder inom EES som antingen redan har genomfört ändringarna i bilaga V till

---

⁵ Prop. 2006/07:5 s.317

kreditinstitutsdirektivet, eller står i begrepp att göra det. Dessa diskussioner har visat på svårigheterna att genomföra direktivet på ett sätt som ger utrymme för en fortsatt allomfattande centraliserad likviditetshantering, utan explicita solo-krav, eftersom det finns en utbredd uppfattning att det måste finnas uttryckliga krav på tillämpning av de tekniska kriterierna i bilaga V av det enskilda företaget i gruppen. Det har emellertid också visat sig att olika länder antingen har genomfört, eller kommer att genomföra ändringarna i bilaga V med vissa skillnader sinsemellan vad avser fokus- och tillämpningsområden. Finansinspektionen noterar därför att det kan komma att bli skillnader i nationell reglering vad gäller kvalitativa krav på likviditetsriskhantering. Finansinspektionens ambition är alltså att försöka nå en harmonisering av regelverket för likviditetsrisker, i vart fall på nordisk nivå.

Definition av finansiell företagsgrupp

Kravet på enhetlig och integrerad riskhantering inom en finansiell företagsgrupp härrör, som redogjorts för ovan, från artikel 73.3 i kreditinstitutsdirektivet. Av artikeln framgår att det är moder- och dotterföretag som är institut som i första hand ska omfattas av bestämmelsen. För tillämpningen av dessa föreskrifter bör därför definitionen av finansiell företagsgrupp bestämmas utifrån det faktiska inflytandet över hanteringen av likviditet och likviditetsrisk av de företag som ingår i gruppen. Eftersom ett företag inte kan ha ett bestämmande inflytande över bolag som inte är majoritetsägda och intressebolag bör sådana bolag inte omfattas av gruppdefinitionen.

Möjligheten att tillämpa föreskrifterna enhetligt och integrerat finns därför enligt Finansinspektionens bedömning endast i den del av en finansiell företagsgrupp som utgör en koncern av företag på vilka bestämmelserna i 6 kap. 2 § första stycket LBF och 8 kap. 4 § första stycket LV är tillämpliga på enskild nivå, dvs. kreditinstitut och värdepappersbolag.

Det är moderföretaget i den finansiella företagsgruppen som ansvarar för att kraven i bestämmelserna uppfylls på gruppnivå.

Gemensam tillämpning av 4 kap. 5 §

Av bilaga V framgår att företaget ska hålla en likviditetsbuffert på adekvat nivå. Som konstaterats ovan har många grupper valt att centralisera sin likviditetshantering, vilket innebär att den för gruppen gemensamma likviditetsbufferten (likviditetsreserven) också är centralt placerad i gruppen. Till och från den gemensamma likviditetsreserven görs gruppinterna överföringar av medel mellan företag i gruppen. Dessa överföringar kan vara av strukturell karaktär där ett företag löpande finansierar andra företag i gruppen, eller av mer tillfällig karaktär genom omfördelning av likviditet mellan företag för att justera tillfälliga obalanser. Förutom den uppenbara kostnadseffektivitet som centraliserad likviditetshantering normalt innebär, har det även fördelen att det skulle kunna förhindra en likviditetskris i ett företag i gruppen som av ett eller annat skäl inte kan finansiera sig på marknaden. Det är dessutom så att många företag i en

finansiell företagsgrupp ofta finansieras direkt genom den gemensamma likviditetsreserven som en del i gruppens gemensamma finansieringsstrategi. Den för det enskilda företaget adekvata likviditetsbufferten utgörs alltså av en del av den likviditetsbuffert som är gemensam för gruppen. Finansinspektionen bedömer därför att ett företag i en finansiell företagsgrupp bör kunna uppfylla kraven på likviditetsreserv i 4 kap. 5 § gemensamt med övriga företag i gruppen under vissa förutsättningar.

I händelse av marknadsstress eller företagsspecifik stress, kan risker såsom ryktesrisker sprida sig till flera eller samtliga företag i gruppen vilket kan få en allvarlig effekt på såväl ett företags som en grupps möjligheter att kunna få finansiering. Det är vidare så att företag inom gruppen kan vara förhindrade att överföra medel av olika skäl. Detta torde visserligen främst gälla utländska dotterföretag som kan vara underkastade nationella regler om t.ex. s.k. ringfencing eller exponeringsbestämmelser, men även interna limiter osv. Som förutsättning för att ett enskilt företag ska kunna tillämpa bestämmelserna om likviditetsreserven gemensamt med övriga företag i gruppen bör det ställas krav på att det finns legalt bindande ömsesidiga åtaganden om likviditetsstöd mellan företag i gruppen. Det bör också krävas att tillgångar är fritt överförbara mellan dessa företag. Dotterföretag i en finansiell företagsgrupp som inte omfattas av sådana åtaganden om likviditetsstöd eller som är begränsade i fråga om möjligheten att flytta tillgångar från eller till företaget, måste uppfylla bestämmelsen individuellt för att säkerställa en adekvat likviditetsbuffert i det företaget, enligt vad som föreskrivs i bilaga V. När det gäller utländska dotterföretag bör det vidare krävas att företaget lyder under nationell reglering om hantering av likviditetsrisk som motsvarar nu föreslagna föreskrifter.

Proportionalitetsprincipen

Direktivet föreskriver att de tekniska kriterierna i bilaga V ska tillämpas utifrån en princip om proportionalitet. Motsvarande princip införs därför i föreskrifterna. Proportionalitetsprincipen innebär att föreskrifterna ska tillämpas så att det återspeglar företagets risktolerans och betydelse för likviditetsförsörjning osv. och därigenom verka så ändamålsenligt som möjligt. Proportionalitetsprincipen innebär dock inte generellt att mindre företag, som är obetydliga för likviditetsförsörjningen, inte behöver tillämpa samtliga bestämmelser, utan innebär endast att det ska göras en ändamålsenlig avvägning i det enskilda fallet. Vissa bestämmelser kan visserligen bli svåra eller omöjliga att tillämpa såsom bestämmelsen i 4 kap. 3 § om intradagslikviditet då långt ifrån alla företag är anslutna till betalsystem eller har åtaganden som korrespondentbank eller förvaringsinstitut. Det ligger dock i sakens natur att föreskrifterna måste ta höjd för de företag som är av störst betydelse för systemstabiliteten och likviditetsförsörjningen. I vissa fall kan det därför krävas en dialog med Finansinspektionen för att hitta rätt nivå på hur vissa bestämmelser ska tillämpas av det enskilda företaget.

Inom ramen för proportionalitetsprincipen innehåller föreskrifterna dessutom en möjlighet för dotterföretag i en finansiell företagsgrupp att vid tillämpning-

en av vissa bestämmelser beakta sin roll och position i gruppen. Eftersom det finns olika grader av centraliserad hantering av likviditetsrisk, och företag i gruppen därmed kan ha olika betydelse för den samlade likviditetsrisken bör det återspeglas i tillämpningen av vissa bestämmelser. Företag som ingår i en grupp med en helt centraliserad finansiering har givetvis allomfattande stress-tester för affärsområdena men det kan även göras stresstester på enskilda företags påverkan på gruppens samlade betalningsberedskap. I dessa fall bör dotterföretag kunna göra relativt summariska stresstester utifrån de som genomförs för gruppen som helhet. Vad gäller företag som ingår i en grupp med decentraliserad riskhantering och kanske till och med krav på egen likviditetsförsörjning, bör däremot stresstesterna motsvara en sådan självständighet. På samma sätt bör ett företag som ingår i en finansiell företagsgrupp med centraliserad finansiering och hantering av likviditetsrisk, om det är lämpligt, kunna utforma strategier som återspeglar de strategier som gäller för gruppen i de delar de omfattar det enskilda företaget. Bestämmelserna behandlas även nedan under respektive underavsnitt.

Tillämpning av 5 kap.

Kravet på offentliggörande av information följer inte av bilaga V i kreditinstitutsdirektivet, och behöver därför inte förenas med ett krav på tillämpning av det enskilda företaget. Bestämmelserna behandlas närmare under 2.5.

Definition av likviditetsrisk

Begreppet likviditetsrisk har flera dimensioner. Den definition som finns i de föreslagna föreskrifterna lyder: Risken för att inte kunna infria sina betalningsförpliktelser vid förfallotidpunkten utan att kostnaden för att erhålla betalningsmedel ökar avsevärt. Denna risk kallas ofta refinansieringsrisk.

Det förekommer att begreppet likviditetsrisk används för att beskriva risken att inte kunna realisera sina positioner, t.ex. sälja sina tillgångar, till rådande marknadspriser på grund av någon störning. Detta brukar kallas marknadslikviditetsrisk. Denna definition används inte i föreskriftstexten.

Finansinspektionen vill särskilt framhäva att likviditetsrisk har en tidsdimension. Därför påpekas vikten av att företaget klarar alla sina betalningsåtaganden under affärsdagen (intradag) inte minst i clearingens dvs. betalningsutjämnings/kvittning av fordringar mot andra kreditinstitut. Företaget ska också ha en sådan sammansättning av sin balansräkning att man också klarar sina betalningsåtaganden på lång sikt. Detta kan kallas för en strukturell likviditetsrisk.

2.2 Organisatoriska krav

Risktolerans

Finansinspektionen anser att en konkret uttalad och kvantifierad risktolerans är en förutsättning för att kunna utforma ändamålsenliga styrdokument såsom

strategier, riktlinjer och instruktioner. Bilaga V till kreditinstitutsdirektivet anger att risktoleransen ska fastställas av ledningen medan såväl CEBS riktlinjer samt Baselkommitténs principer går steget längre och anger att det är styrelsen som ska fastställa densamma. Därför, samt mot bakgrund av att styrelsen i ett kreditinstitut och värdepappersbolag ytterst ansvarar för att kraven på riskhantering uppfylls, bör risktoleransen fastställas av styrelsen. Risktoleransen ska innehålla en uttalad syn på vad som är en skälig likviditetsrisk i förhållande till företagets, och i förekommande fall gruppens, verksamhetsmål och den strategiska inriktningen. Detta ska även uttryckas i kvantitativa termer.

Skriftliga riktlinjer och instruktioner

Finansinspektionen föreslår vidare uttryckliga krav på att företagen ska ha skriftliga styrdokument såväl på enskild nivå som på gruppnivå. Detta framgår av bilaga V till kreditinstitutsdirektivet som anger att det ska finnas strategier, riktlinjer, förfaranden och system för identifiering, mätning, hantering och övervakning av likviditetsrisker. Begreppet instruktioner används generellt inte i kapitaltäckningsdirektiven, i stället anges som i detta fall att det ska finnas förfaranden (på engelska processes) för olika ändamål. CEBS riktlinjer och Baselkommitténs principer använder begreppet ”practices”. Förfaranden måste emellertid komma till uttryck på något sätt. Eftersom begreppet instruktioner används i svensk rätt för att beskriva dokument som verkställer inriktningen i de mer övergripande riktlinjerna, bör det användas även här.⁶

Det följer av såväl LBF som LV att styrelsen ska se till att det finns skriftliga interna riktlinjer och instruktioner i den omfattning som behövs för att uppfylla kraven på bl.a. riskhantering. Strategier och riktlinjer är av mer övergripande karaktär och anger riktningen och omfattning av hanteringen av likviditetsrisk och är direkt kopplade till företagets risktolerans. Bilaga V anger att nämnda styrdokument ska ses över regelbundet och godkännas av den ansvariga ledningen. Såväl CEBS riktlinjer som Baselkommitténs principer anger att samtliga styrdokument ska revideras och godkännas årligen av styrelsen. Dessa dokument bör därför fastställas av styrelsen minst årligen. Finansinspektionen anser emellertid att styrelsen inte bör tillföras frågor av operativ karaktär såsom godkännande av instruktioner som ska återspegla de mer övergripande riktlinjerna och risktoleransen som styrelsen fastställt.

Riskkontroll

Finansinspektionen anger i förslaget att det ska finnas en central funktion för oberoende riskkontroll av likviditetsrisker. Det finns inga uttryckliga krav i vare sig LBF eller LV på att det ska finnas en funktion för oberoende riskkontroll. Det framgår emellertid av Finansinspektionens allmänna råd om styrning och kontroll av finansiella företag (FFFS 2005:1) att kreditinstitut bör ha en sådan funktion, samt av Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (2007:16) om värdepappersrörelse att värdepappersbolag ska ha en sådan funktion om det

---

⁶ Jfr Prop. 2006/07:5 s.122.

är lämpligt med hänsyn till bl.a. verksamhetens art, omfattning och komplexitet. Det kan därför antas att de flesta kreditinstitut och värdepappersbolag, för att följa kravet på kontroll av de risker som rörelsen är förknippad med, också har en särskild funktion för det ändamålet. Förslaget i dessa föreskrifter går dock längre än både de allmänna råden och nämnda föreskrifter för värdepappersbolag genom att det införs ett uttryckligt krav på att åtminstone inrätta en särskild funktion för kontroll av likviditetsrisker i organisationen.

Även om kreditinstitutsdirektivet, CEBS eller Baselkommitténs riktlinjer inte innehåller heller något uttryckligt krav på att det ska finnas en särskild funktion för oberoende riskkontroll, får det anses vara en förutsättning för att kunna tillgodose de ökade krav på hantering av likviditetsrisker som följer av bilaga V, att företaget har åtminstone en funktion för kontroll av likviditetsrisker. Den nu föreslagna utformningen av likviditetsriskkontrollfunktionen överensstämmer i allt väsentligt med den som läggs fast i Baselkommitténs principer.

Oberoende granskning

I likhet med vad som gäller beträffande riskkontroll finns det inte heller något uttryckligt krav vare sig i LBF eller i LV på att det ska finnas en oberoende granskningsfunktion. Däremot innehåller de allmänna råden om styrning och kontroll av finansiella företag och föreskrifterna på värdepappersmarknadsområdet motsvarande rekommendationer och krav som när det gäller riskkontroll.

Finansinspektionen bedömer att i det närmaste samtliga kreditinstitut och värdepappersbolag, med undantag för vissa mindre företag, har någon form av oberoende granskningsfunktion, om än inte internt stadigvarande. När det gäller likviditetsriskhanteringen bör det, för att uppnå syftet att bidra till ett stabilt och väl fungerande finansiellt system, ställas uttryckliga krav på att den oberoende granskningen av styrningen och kontrollen av likviditetsrisker ska utföras av en särskild funktion som är direkt underställd styrelsen. Detta krav bör alltså gälla oavsett hur företaget i övrigt har organiserat den oberoende granskningen av andra risker.

2.3 Identifiering och mätning av likviditetsrisker

Omfattning

Finansinspektionen föreslår i enlighet med kreditinstitutsdirektivets bilaga V, regler i 3 kap. om att företagen ska utveckla metoder för identifiering, mätning, hantering och övervakning av finansieringspositioner. Detta framgår även av Baselprinciperna. Reglerna bygger på erfarenheter från finanskrisen som visar på att det hos, särskilt mindre, företag finns brister när det gäller identifiering och mätning av likviditetsrisk. Sådana brister finns såväl i riskmätningens omfattning, som i valet av mått, i utformningen av stresstesterna och i internprissättningen av likviditetsrisk som dessutom saknas i många fall.

Internprissättning av likviditetsrisk

Kreditinstitutsdirektivets bilaga V ställer inte konkreta krav på internprissättningen men anger att styrdokumenterna ska ”omfatta adekvata mekanismer för allokering av likviditetskostnader”. Desto uttryckligare krav ställs i Baselkommitténs principer. Mot denna bakgrund och då finanskrisen har satt ljuset på behovet av att företagen, särskilt bankerna, systematiskt beräknar sina finansieringskostnader inkl. kostnaden för att hålla en likviditetsreserv anser Finansinspektionen att det är nödvändigt med uttryckliga regler om internprissättning av likviditetsrisk. Vid den interna prissättningen av produkter som ska säljas till kunderna ska företaget se till att kostnaderna för likviditet beaktas och t.ex. påförs rätt affärsområde. Om inte internprissättningen avspeglar faktiska kostnader är risken stor att också priset ut mot kund blir för lågt.

De kostnader och risker som kan identifieras och kvantifieras för likviditeten bör klart och tydligt påföras affärsområdena. Internprissättningen bör säkerställa att den likviditetsrisk som är en naturlig del av kundtransaktioner klart framgår.

Ett system för internprissättning av likviditet är nödvändigt både för att åstadkomma en optimal prissättning av företagets produkter och för att skapa de rätta interna incitamenten. Ersättning bör ges till dem som skapar likviditet och kostnader bör belasta användare av likviditet. Kostnaderna för likviditet bör återspegla företagets aktuella refinansieringskostnad på förekommande löptider samt den (försäkrings-) kostnad som det innebär för företaget att hålla en likviditetsreserv.

En väl utformad internprissättning bör säkerställa att företaget när det tar fram nya produkter och affärsområden uppfyller en god riskhantering och är i linje med sin risktolerans.

Olika likviditetsriskmått

I 3 kap. 3–6 §§ införs flera bestämmelser om olika likviditetsmått vilka baseras på kreditinstitutsdirektivets krav att företagen ska utveckla mätmetoder för likviditetsrisk och särskilt kassaflödesprognoser. I bilaga V i kreditinstitutsdirektivet betonas särskilt vikten av att prognoserna omfattar flöden även från utombalansposter. Även Baselprinciperna behandlar i detalj frågan om mått och mätning av likviditetsrisk inkl. behovet av att mäta den s.k. strukturella likviditetsrisken genom att följa lämpliga nyckeltal ur balansräkningen. Likaså behandlar Europeiska banktillsynskommittén (CEBS) kassaflödesprognoser i ”Guidelines on liquidity buffers and survival periods” från december 2009..

Likviditetsrisk har så många dimensioner att det krävs flera mått för att kvantifiera likviditetsrisken på ett heltäckande sätt. Finansinspektionens erfarenheter är att standarden hos en del, särskilt medelstora och mindre, kreditinstitut borde vara betydligt högre. Finansinspektionen föreslår därför, både pga. kreditinsti-

tutsdirektivet, internationella riktlinjer och egna erfarenheter, föreskrifter om likviditetsriskmått.

Ett viktigt mått är framåtriktade kassaflöden. Mot bakgrund av Finansinspektionens erfarenheter från företagens inrapportering enligt FFFS 2007:3 av prognostiserade kassaflöden finns det behov av att i de föreslagna föreskrifterna beskriva hur företag ska beräkna sina förväntade kassaflöden. Detta regleras i 4 och 5 §§ i förslaget. I 4 § andra stycket diskuteras tidsintervall (tidsfickor). I förslaget står att tidsintervallen ska vara ömsesidigt uteslutande och sammantaget uttömmande. Med ömsesidigt uteslutande menas att ett tidsintervall inte får överlappa ett tidigare eller ett senare tidsintervall. En prognostiserad betalning ska bara kunna hänföras till ett enda tidsintervall. Med uttrycket sammantaget uttömmande menas att de tidsintervall som företaget använder ska täcka alla tidpunkter från dag ett t.o.m. tidsintervallet mer än ett år.

Motivet till att dagliga tidsintervall är att föredra, och att detta krävs för en finansiell företagsgrupp, är att det ger företaget en mer exakt bild av den prognostiserade likviditetssituationen. Om stora prognostiserade kassautflöden ligger tidigt i ett brett tidsintervall skulle likviditetssituationen kunna vara värre än vad som prognosen för nettoflödet för hela tidsintervallet visar. Betydelsen av korta tidsintervall är störst för prognosperiodens första del eftersom företaget kan behöva tid att korrigera sina kommande kassaflöden.

I 5 § i förslaget står att i de fall kundbeteenden eller marknadsutveckling ligger till grund för beräkningen av kassaflöden ska dessa baseras på empiriska observationer och etablerade beräkningskonventioner. Ett kassaflöde som saknar fastställda betalningstidpunkter är allmänhetens uttag från icke-tidsbunden inlåning, dvs. från lönekonton och andra transaktionskonton. För att i dessa fall kunna göra kassaflödesprognoser ska företaget basera beräkningen på empiriska observationer. Det kan i detta exempel vara statistik över uttagen under tidigare perioder i det egna företaget eller i liknande företag. Med etablerade beräkningskonventioner menas att t.ex. ett räntebelopp ska beräknas på det sätt som aktörerna har kommit överens om att göra på just den delen av finansmarknaden.

Företagen förutsätts följa att de metoder och antaganden som man använder för beräkningen av förväntade kassaflöden inte efter en tid har blivit obsoleta, dvs. se till att de fortfarande är relevanta. Om t.ex. den historiska uttagsfrekvensen per tidsenhet för sådana inlåningskonton som transaktionskonton och annan icke tidsbunden inlåning har ändrats ska det påverka de framtida kassaflödesprognoserna.

Kassaflödesprognoser och många andra likviditetsmått syftar till att mäta den aktuella likviditetssituationen och företagens förmåga att klara sina betalningsåtaganden under den närmaste framtiden. I 6 § föreslås att företagen också ska mäta sin strukturella likviditetsrisk. Företagen ska på lämpligt sätt följa att den verksamhet som man bedriver har en för verksamheten lämplig finansiering. Som exempel kan nämnas att det vore direkt olämpligt att finansiera fleråriga

krediter med dagslån. Genom att följa sådana nyckeltal som t.ex. kortfristiga tillgångar i relation till kortfristiga skulder kan företaget belysa sin finansiella struktur i jämförelse med konkurrenter och i relation till egna riktvärden eller limiter.

Stresstester

Enligt förslaget i 3 kap. 7–9 §§ ska företagen regelbundet utföra stresstester. Kreditinstitutsdirektivets bilaga V behandlar frågan om alternativa scenarier och stresstester ur flera aspekter. Krav ställs på att alternativa scenarier för ”likviditetspositioner och riskreducering” ska analyseras och att utfallen ska påverka strategier, gränsvärden (limiter) och krisplaner. Detta framgår även av Baselprinciperna som behandlar frågan om stresstester mycket utförligt.

Finansinspektionens erfarenheter när det gäller utformning och genomförande av stresstester är att standarden bland kreditinstituten vanligen inte är tillräckligt hög. Från finanskrisen finns exempel på stresstester som inte höll tillräckligt hög stressnivå. Förslaget till föreskrifter syftar till att etablera en bättre branschstandard.

Stresstester måste dock vara tydligt anpassade till det egna företags verksamhet och ta hänsyn till om företaget ingår i en finansiell företagsgrupp. Det framgår både av bestämmelserna om proportionalitet i 1 kap. 3 § och bestämmelsen i 3 kap. 10 §. Se även ovan under proportionalitetsbestämmelsen i avsnitt 2.1.

2.4 Hantering av likviditetsrisk

Likviditetsstrategi och finansieringsstrategi

Enligt förslaget till 4 kap. 1 och 2 §§ ska varje företag fastställa både en likviditets- och en finansieringsstrategi.

Finansinspektionens erfarenheter är att många företag inte har en tillräckligt bra långsiktig plan för sin likviditetshantering i vid bemärkelse (likviditetsstrategi). Framförallt finns det många företag där likviditetsstrategin är bristfälligt dokumenterad. Dessutom saknas ofta en långsiktig plan för företagets finansiering som är dokumenterad och fastställd.

Såväl kreditinstitutsdirektivets krav på robusta strategier för identifiering, mätning och hantering av likviditetsrisker, Baselföreskrifterna som Finansinspektionens erfarenheter motiverar därför förslaget att företagen ska ha en likviditetsstrategi och en finansieringsstrategi som ska täcka de områden som anges i förslaget.

Hur en finansieringsstrategi bör se ut beror på en mängd faktorer som företagets storlek, inriktning och risktolerans. Utformning och genomförande av finansieringsstrategin är särskilt viktig för de företag som använder sig av svenska och internationella värdepappers- och interbankmarknader. Ett sådant före-

tag bör löpande bilda sig en uppfattning om vilket tillträde det har till olika finansieringsmarknader och vilka finansieringsalternativ som står till buds. Marknadstillträdet bör värderas under ett antal olika tänkbara omständigheter från normala till mycket ogynnsamma förhållanden. Dessa företag bör regelbundet se över sina insatser för att etablera och vårda relationer med motparter som försörjer företaget med likviditet.

Strategierna måste dock vara tydligt anpassade till det egna företags verksamhet och ta hänsyn till om företaget ingår i en finansiell företagsgrupp. Det framgår både av bestämmelserna om proportionalitet i 1 kap. 3 § och bestämmelsen i 3 kap. 10 §. Ett företag som ingår i en finansiell företagsgrupp med centraliserad finansiering och hantering av likviditetsrisk bör som nämnts ovan under 2.1, om det är lämpligt, kunna utforma strategier som återspeglar de strategier som gäller för gruppen i de delar de omfattar det enskilda företaget.

Intradagslikviditet

Med intradagslikviditet menas de betalningsmedel som ett företag behöver ha reserverat för att under affärsdagen kunna genomföra alla sina åtaganden i olika valutor i de skilda betalningssystem som finns. En bestämmelse om detta föreslås därför i 4 kap. 3 §. Förslaget bygger snarare på Baselprinciperna, än på kreditinstitutsdirektivet som inte uttryckligen nämner detta krav.

Förslaget motiveras av att kreditinstitut och särskilt större banker har en mycket viktig roll i betalningssystemen. Om en bank inte klarar att fullfölja sina åtaganden gentemot andra banker i något av de svenska betalningssystemen skulle det omedelbart kunna få svåra konsekvenser för förtroendet för hela det svenska finansiella systemet och därmed få negativa effekter för samhällsekonomin.

Säkerheter

Det är viktigt att företagen på ett professionellt sätt hanterar sina säkerheter så att man med hjälp av dessa snabbt kan få fram likviditet i centralbanker eller på den privata marknaden. Finansinspektionen föreslår därför föreskrifter om säkerhetshantering vilka närmast bygger på Baselprinciperna.

Likviditetsreserv

En särskilt viktig bestämmelse i förslaget är den om likviditetsreserv och vilka tillgångar som får ingå i företags likviditetsreserv. Erfarenheterna från finanskrisen visar vikten av att ha en likviditetsreserv av tillräcklig storlek och som verkligen är användbar när den behövs. Det finns exempel på likviditetsreserver som innehöll sådana värdepapper som plötsligt inte gick att sälja till angivna marknadspriser. Det finns också exempel på kreditinstitut, vilkas likviditetsreserver bestod av utnyttjade kreditfaciliteter i banker och där banken inte kunde, eller kanske inte ville, medge utnyttjande av kreditfaciliteten när den behövdes.

Det är mot bakgrund av dessa erfarenheter som Finansinspektionen föreslår föreskrifter om vilken typ av tillgångar som ska få inräknas i ett kreditinstituts likviditetsreserv. De kombinerade kraven att tillgångarna ska vara av hög kvalitet (låg kreditrisk), likvida och belåningsbara i centralbanker begränsar urvalet i princip till räntebärande värdepapper som inte ska riskviktas med mer än 20 procent, enligt kapitaltäckningsregelverket. Placering av överskottslikviditet får ske i centralbank, men även på konto hos annan bank under förutsättning att medlen är tillgängliga nästföljande bankdag. I det senare fallet måste självfallet gällande regler om stora exponeringar beaktas. Förslaget innehåller också principiella bestämmelser om likviditetsreservens storlek och fördelning på valuta-slag om det är tillämpligt.

Förslaget baseras såväl på kreditinstitutsdirektivets bilaga V som på Baselprinciperna och CEBS "Guidelines on liquidity buffers and survival periods" från december 2009.

Andra likviditetsskapande åtgärder

Finansinspektionen anser att det finns ett behov av att styra kreditinstituten så att de skiljer på sin likviditetsreserv, som ska hållas avskild från andra tillgångar och andra möjligheter att skapa likviditet. Finansinspektionen vill därför med dessa föreskrifter styra företagen så att man ser på sådana åtgärder som kompletteringar till likviditetsreserven; inte som företagets likviditetsreserv.

Andra likviditetsskapande åtgärder kan exempelvis omfatta utnyttjande av kreditfaciliteter, försäljning eller belåning av andra tillgångar än de som ingår i likviditetsreserven. Detta bör anges i föreskrifterna trots att det inte uttryckligen ställs krav på i kreditinstitutsdirektivet.

Limiter

Finansinspektionen föreslår hur limiter ska användas och utformas då erfarenheten visat att genomtänkta limiter för kontroll av exponering och känslighet mot likviditetsrisk är betydelsefulla hjälpmedel i hanteringen av likviditetsrisk. Förslaget baseras på kreditinstitutsdirektivet och Baselprinciperna.

Övervakning

Limiter kan i sig inte skydda mot en likviditetskris, men överträdelser av limiterna kan vara en tidig indikator på att företaget tar överdrivna risker eller hanterar likviditetsrisken bristfälligt. Finansinspektionen föreslår därför att företaget bör identifiera och använda indikatorer som tidigt kan varna för negativa trender och ökad risk. Sådana tidiga interna indikatorer kan exempelvis vara tydlig försämring i företagets intjäning, försämrad kvalitet på tillgångar och företagets finansiella nyckeltal. Exempel på externa indikatorer kan vara negativ publicitet, aktiekursfall, onormala uttag på inlåningskonton, ökade relativa upplåningskostnader och ökade priser på s.k. Credit Default Swaps.

Beredskapsplanering

Företagen föreslås vidare ha en beredskapsplanering för likviditetskriser. En viktig erfarenhet från finanskrisen är nämligen att vissa företag saknade sådana beredskapsplaner. I andra företag var beredskapsplanen ofullständig eller inte uppdaterad. Beredskapsplanen ska åtminstone täcka de områden som framgår av förslaget samtidigt som planerna ska anpassas till företagets storlek och inriktning. Ett dotterföretag i en finansiell företagsgrupp får beakta sin roll och position i gruppen när det utformar sin plan, vilket innebär att företaget kan beakta den plan som gäller för gruppen i de delar den omfattar det enskilda företaget.

Beredskapsplanen bör ange åtgärder som ska säkerställa att företaget har ett ändamålsenligt informationsflöde på vilket företagsledningen kan basera snabba och lämpliga beslut. En klar ansvarsfördelning bör finnas så att all berörd personal förstår vad som förväntas av dem under en kris.

Beredskapsplanen bör även innehålla en åtgärdsplan för hur exempelvis volym och tidsprofil hos tillgångar och skulder kan förändras. De antaganden som företagets kassaflödesprognoser normalt sett bygger på kan under vissa förhållanden påverkas av företaget. En aggressiv försäljning av tillgångar kan exempelvis leda till ett positivt kassaflöde, eller alternativt kan en höjning av inlåningsräntor hejda ett negativt kassaflöde. Planen bör ta hänsyn till att flera företag kommer att ha samma behov vid en kris som omfattar hela marknaden.

I en accelererande krissituation kan företaget behöva göra en avvägning mellan kundrelationer och likviditet för att överleva. Beredskapsplanen bör innehålla en klassificering av låntagare och andra kunder efter deras betydelse för företaget.

En viktig komponent i beredskapsplanen är hur företaget handskas med press och annan media. En genomtänkt mediahantering kan förhindra spridning av rykten som skulle kunna resultera i betydande uttag av inlåningsmedel.

Kreditinstitutsdirektivet framhåller vikten av beredskapsplaner och att sådana testas regelbundet. Utformning, innehåll och test av beredskapsplaner framgår även av Baselprinciperna.

2.5 Offentlig information

De förslagna bestämmelserna i 5 kap. om offentlig information bygger inte på kreditinstitutsdirektivet, då det inte innehåller några bestämmelser om detta. Baselprinciperna beskriver däremot både offentliggörande av information om riskhantering och om kvantitativa data.

Bestämmelserna föreslås gälla endast på gruppnivå och för enskilda företag som inte ingår i en finansiell företagsgrupp.

Genomlysning av finansiella risker och riskhantering har kommit i förgrunden under finanskrisen. Det är viktigt att det inte bara är tillsynsmyndigheterna (och kreditvärderingsföretagen i förekommande fall) som kan analysera finansiella företags riskprofil och riskhantering. Det är bra om detta också görs av andra intressenter som aktieägare, aktieanalytiker och långgivare inkl. köpare av företagets räntebärande värdepapper.

Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om offentliggörande av information om kapitaltäckning och riskhantering (FFFS 2007:5) innehåller krav på information om kreditrisk, motpartsrisk, operativ risk, marknadsrisk, ränterisk och aktierisk.

Det är mot denna bakgrund som Finansinspektionen föreslår en utökad information inom likviditetsriskområdet. För det första föreslås att hanteringen av likviditetsrisker i vid bemärkelse ska beskrivas. För det andra föreslås att företagen regelbundet ska lämna kvantitativ information om sin likviditetssituation.

3 Förslagets konsekvenser

3.1 Berörda företag

Samtliga kreditinstitut och värdepappersbolag som står under Finansinspektionens tillsyn omfattas av de föreslagna nya föreskrifterna. För närvarande finns i Sverige knappt 150 kreditinstitut (banker och kreditmarknadsföretag) och närmare 140 värdepappersbolag samt drygt 50 finansiella företagsgrupper.

3.2 Effekter av regleringen

För företagen

Genomförandet av de aktuella föreskrifterna kommer att leda till en ökning av kostnaderna för de berörda företagens regelefterlevnad. Dessa kostnader kan förväntas uppstå dels i form av utvecklings- och driftskostnader för utökad it-stöd dels och framför allt i form av ett försämrat räntenetto genom kravet att företagen ska hålla en reserv av högkvalitativa likvida tillgångar. För företag som inte redan nu uppfyller detta senare krav kan effekten bli betydande. Likvida värdepapper med hög kreditvärdighet ger i regel lägre avkastning än alternativa tillgångar i företagens balansräkningar.

Företagen ska hålla likvida tillgångar för att hantera den obalans (mismatch) som orsakas av skillnaden i löptider mellan skulder och tillgångar. Ett oväntat bortfall av kortfristig finansiering kan då pareras med försäljning av dessa likvida tillgångar. Alternativt kan företagen möta kraven på ökade reserver med en förändring i finansieringsstrukturen. Genom att finansiera sig på längre löptider minskas graden av löptidstransformering, och därmed kravet på ökade reserver, men till priset av högre finansieringskostnader. Eftersom långfristig fi-

nansiering vanligtvis kostar mer än kortfristig finansiering blir konsekvensen även i detta fall en resultatförsämring, allt annat lika.

Mot ökade kostnader och sämre intjäning ska ställas de förväntade fördelarna med en stärkt hantering av företagets likviditetsrisker. En mer begränsad riskexponering, god handlingsberedskap och professionell riskhantering minskar sannolikheten för fallissemang och de mycket stora kostnader som är förknippade med sådana händelser för företagets aktieägare och anställda. En stärkt likviditetsriskhantering inger dessutom ökat förtroende hos analytiker, kreditvärderingsinstitut, investerare och andra marknadsaktörer. Detta i sin tur kan leda till utökat marknadstillträde och förmånligare finansieringsvillkor.

I det fall att ett företag skulle hamna i akut likviditetskris kan försäljning eller belåning av en väl tilltagen buffert av likvida värdepapper säkerställa motståndskraften mot akuta störningar och om nödvändigt ge rådrum för mer långsiktigt nödvändiga åtgärder. En ökad andel högkvalitativa tillgångar i balansräkningen medför också ett lägre kapitalkrav för företaget, allt annat lika.

Finansinspektionen bedömer att detta innebär en betydande vinst för samhälls ekonomin, i synnerhet i ett långsiktigt perspektiv. Detta utvecklas något nedan. Hur kalkylen utfaller för det enskilda företaget är vanskligt att bedöma; en förbättrad likviditetsriskhantering – liksom för övrigt riskhantering i stort – handlar om att till en viss löpande kostnad undvika risken att drabbas av tillfälliga och oförutsägbara kostnader av mycket omfattande storlek. En jämförelse med en brandförsäkring kan ligga nära till hands: för den som drabbas framstår premien som mycket väl använda pengar, för den som inte drabbas kan premien ses som bara en ”onödig” kostnad.

Inrapporteringen till Finansinspektionen, liksom andra mer administrativa kostnader för företagen väntas inte bli påverkade i någon substantiell utsträckning till följd av dessa regeländringar.

För samhälls ekonomin

Likviditetskriser som leder till företagsfallissemang medför kostnader som drabbar en vidare krets än ägare och anställda. Likviditetsproblem i exempelvis en bank kan leda till dominoeffekter för andra finansföretag och, ytterst, till en systemkris som drabbar hela samhället i form av produktionsbortfall, arbetslöshet och ökade statsutgifter. Regler som leder till stärkt hantering av finansföretagets likviditetsrisker och ökade nivåer på deras likviditetsreserver medför stora samhälls ekonomiska fördelar om dessa minskar sannolikheten för fallissemang och finansiella kriser.

Det uppstår sannolikt vissa kostnader och andra effekter för samhället och finansmarknaden för att uppnå dessa fördelar. En omstrukturering av företagets balansräkningar enligt ovan kan leda till en försämring i deras lönsamhet genom ett ökat innehav av lågavkastande likvida tillgångar och/eller ökade finan-

sieringskostnader. Företagen kommer att försöka kompensera sig för den sämre intjäningsförmågan.

Det kan inte uteslutas att de finansiella företagen försöker vältra över kostnaderna för det nya regelverket på kunderna i form av högre kreditkostnader och avgifter. I den mån som hushåll och små företag inte kan finna alternativa finansieringskällor så kan de högre kostnaderna för bostadskrediter och medelfristiga konsumentkrediter påverka kreditgivningen till dessa grupper. Stora icke-finansiella företag kan komma att i ökad utsträckning söka sig mot kapitalmarknaderna för sin finansiering.

I den mån de finansiella företagen väljer att finansiera sina likviditetsreserver med ökad (stabil) inlåning eller publik upplåning kan placering av likviditet komma att erbjudas högre räntor i företagets konkurrens att attrahera sparare och investerare.

Likviditeten på marknaden för räntebärande värdepapper kan komma att påverkas av de nya reglerna. Marknadspåverkan beror på hur företagen håller de tillgångar som kvalificerar sig för likviditetsreserven. Om företagen repar in tillgångar eller gör aktiva byten kan likviditeten i instrumenten upprätthållas. Väljer man däremot att passivt inneha instrumenten kommer marknadslikviditeten att försämrats.

Finansinspektionen bedömer dock att dessa kostnader framstår som begränsade relativt de stora samhällsekonomiska vinster en bättre likviditetsriskhantering kan förväntas innebära, låt vara att detta svårt kan kvantifieras.

För Finansinspektionen

Finansinspektionen behöver följa upp genomförandet av de nya reglerna hos företagen. Detta kommer att innebära ett antal uppföljningsbesök hos större företag och en mer omfattande tillsyn från myndighetens sida.

Framförallt behöver kompetens om likviditetsriskområdet upprätthållas hos Finansinspektionens personal. Denna specialistkompetens kan erhållas antingen genom rekrytering av personal med sådana kunskaper eller genom utbildning av befintlig personal. Erfarenheter från tidigare genomföranden av nya regelverk pekar på att specialistkompetens lätt kan bli en bristvara på finansmarknaden.